

NYÍLT FORRÁSKÓDÚ SZOFTVEREK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Vezetői összefoglaló

2020. június

NYÍLT FORRÁSKÓDÚ SZOFTVEREK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Projektcsapat:

Michał Kazimierczak, közgazdász, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, gyakornok, EUIPO

Nathan Wajsman, vezető közgazdász, EUIPO

A szerzők szeretnék kifejezni köszönetüket Catalina Martíneznak a Spanyol Nemzeti Kutatási Tanács (CSIC) részéről és Alex Sandernak a Free Software Foundation Europe részéről a jelentés előzetes tervezeteivel kapcsolatos hasznos észrevételeikért.

A fedőlap-illusztrációt Gerd Altmann készítette. Pixabay licenz feltételei szerint engedélyezett illusztráció: <https://pixabay.com/es/service/license/>.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A 386/2012/EU rendelet a szellemi tulajdoni jogsértések európai megfigyelőközpontját (a továbbiakban: a Megfigyelőközpont) bízta meg a szellemitulajdon-jogok fokozottabb tudatosítása, valamint a kulturális és kreatív tartalmak jogszerű kínálatát bővítő új, versenyképes üzleti modellekre vonatkozó információcsere ösztönzésével kapcsolatos feladatokkal. E hatáskörökön belül a Megfigyelőközpont kutatási jelentéseket készít, amelyek tájékoztatást nyújtanak a szellemitulajdon-jogok felhasználásának különböző összefüggéseiről, valamint az egyes cégek és az európai gazdaság szempontjából betöltött jelentőségükről. Ez a jelentés a nyílt forráskódú szoftverekre (OSS) koncentrálnak, mivel ezekre gyakran alternatív innovációs tevékenységekként tekintenek a szoftveriparban.

Ez a jelentés elemzi az operációs rendszerek licenszeinek az európai szoftverágazatban működő kereskedelmi cégek általi felhasználási körét, és arra összpontosít, hogy ezek a cégek hogyan használják fel a hivatalos szellemitulajdon-jogokat üzleti modelljeik fenntartására, amelyekben a nyílt forráskódú rendszerek feltételei szerint engedélyezett szoftvereket alkalmaznak.

A nyílt forráskódú szoftverek a szoftveripar fejlődésére, az ágazaton belüli innováció sajátosságaira és a szoftverek szellemitulajdon-jogainak védelmével kapcsolatos bizonytalanságokra adott válaszreakcióként alakultak ki. A szoftverinnováció egymásra épülő jellege megkönnyíti a kódok újrafelhasználását. A hálózati gazdaságok jelentősége elősegíti a szoftverek széles körű terjedését. A nyílt forráskódú szoftverek népszerűsége onnan ered, hogy a korai szoftverfejlesztő közösségek hagyományosan a szoftverek megosztását preferálták egymás között. A szoftverek – némely sajátos jellemző miatt – azonban nem mindig illeszkednek megfelelően a szellemitulajdon-jogok védelmének jelenlegi rendszerébe. Ez azt eredményezheti, hogy az üzleti fókusz a szoftverről a szoftverkiegészítő termékekre és szolgáltatásokra helyeződik át. Ez következményekkel jár a szoftvercégek üzleti modelljeire és arra nézve, hogyan használják fel a szellemitulajdon-jogokat ezen üzleti modellek fenntartása érdekében.

E tanulmány fő eleme az EU-ban székhellyel rendelkező, szoftverágazatban tevékenykedő 1364 cégből álló mintával elvégzett felmérés eredményeinek elemzése. Az elemzés alapján a nyílt forráskódú szoftverek a szoftvercégek üzleti modelljeinek szerves részévé váltak. E cégek többsége arra ösztönzi alkalmazottait, hogy munkaidőben fejlesszenek vagy használjanak OSS-licenszek alapján engedélyezett szoftvereket. Az elmúlt években a felmérésben részt vevő cégek többsége fenntartotta vagy fokozta a nyílt forráskódú szoftverek fejlesztésében vagy használatában való részvételének szintjét. A nyílt forráskódú szoftverek kézzelfogható előnyökkel járnak, amelyek nem korlátozódnak csupán az alacsonyabb költségekre. Azáltal, hogy a nyílt forráskódú szoftvereket beépítik üzleti modelljeikbe, a vállalkozások stratégiai előnyökhöz juthatnak a szoftverek szélesebb körű terjesztésével és egy szélesebb tudásbázist érhetnek el és használhatnak fel. A felmérés adatai azt mutatják, hogy a nyílt forráskódú szoftverek nem korlátozzák, hanem inkább bővítik a szoftvercégek üzleti lehetőségeit, és legtöbbjüket inkább lehetőségként, nem pedig üzleti modelljüket fenyegető veszélyként kezelik. Az ágazatba való belépés aránya magas, és számos újonnan alapított vállalkozás jelezte, hogy a nyílt forráskódú szoftverek nagy jelentőséggel bírnak a vállalkozás elindítására vonatkozó döntésük szempontjából. A nyílt forráskódú szoftvereket fejlesztő vagy használó fiatal vállalkozások több mint egyharmada számára a nyílt forráskódú szoftverek megléte alapvető volt a tevékenység megkezdésének szempontjából.

Azok a cégek, amelyek lehetővé teszik alkalmazottaik számára, hogy munkaidőben OSS-fejlesztésben vegyenek részt, némileg szkeptikusabbak a szellemi tulajdon-jogok védelmének jelenlegi rendszerét illetően, mint azok a vállalatok, amelyek kevésbé vesznek részt ebben a rendszerben. A nem hivatalos és hivatalos szellemi tulajdon-védelmi módszerek azonban fontosak ahhoz, hogy a nyílt forráskódú szoftverekhez kapcsolódó piaci lehetőségeket nyereséges üzleti modellekké tudják alakítani. A felmérésre adott válaszok azt mutatják, hogy minél nagyobb az OSS-fejlesztő cégek között az licenzek értékesítéséből származó bevétel aránya, annál intenzívebb a tulajdonosi licenzek használata. Azok a cégek, amelyek esetében a licenzek értékesítéséből származó bevétel aránya viszonylag alacsonyabb, inkább használnak nem jogvédett licenzeket a szoftverterjesztés során. Az OSS-rendszerhez hozzájárulásra irányuló ösztönzőik azonban a nyílt forráskódú szoftvereket kiegészítő szolgáltatásokba és termékekbe beágyazott szellemi tulajdon védelmétől függenek. E cégek körében a legnépszerűbb stratégia a nyílt forráskódú szoftvereket kiegészítő szolgáltatások fejlesztésén, illetve a szoftverek kézzelfogható termékekbe történő beépítésén alapul.

A nyílt forráskódú szoftverekben való érdekeltségtől függően vannak különbségek a szellemi tulajdon védelmére irányuló különféle intézkedések alkalmazása és hatékonyságának értékelése terén. Míg a nem nyílt forráskódú szoftverekkel foglalkozó cégek viszonylag nagyobb mértékben támaszkodnak a szabadalmakra, az üzleti titkokra és a formatervezési mintákra, az OSS-fejlesztő cégek nagyobb mértékben támaszkodnak a szerzői jogokra, az internetes domainnevekre és a szellemi tulajdon védelmére irányuló nem hivatalos intézkedésekre. A védjegyek használata közel azonos a különböző vállalatcsoportok között. A vállalkozások közötti eltérés nem olyan egyértelmű a különböző szellemi tulajdon-védelmi intézkedések hatékonyságának értékelése terén. Az OSS-fejlesztő cégek között ugyanis magasabb a szerzői jogot, a védjegyeket és a formatervezési mintákat a termékeik és szolgáltatásaik védelmét szolgáló hatékony intézkedésként értékelők aránya, mint a nem OSS-fejlesztő rendszerben működő cégek körében. Ez arra enged következtetni, hogy az OSS-rendszer fejlesztésével foglalkozó cégek képesek lemondani a szoftverek tulajdonjogi licenszéről, mivel üzleti modelljük más részei tekintetében a szellemi tulajdon védelmére támaszkodnak.

A felmérésre adott válaszok elemzése arra enged következtetni, hogy a cégek OSS-rendszerben való részvételét az alacsonyabb költségekhez és az OSS decentralizált fejlesztési folyamatából eredő stratégiai előnyökhöz kapcsolódó inkább pragmatizmus, nem pedig ideológiai indítékok vezérik. A nyílt forráskódú szoftverek keretében engedélyezett szoftverek fejlesztése és használata előnyös a vállalkozások számára, mivel a nyílt forráskódú szoftvereket kiegészítő szolgáltatásokon és termékeken alapuló új üzleti lehetőségek nyílnak meg számukra. Ez az OSS közösségek számára is előnyös, mivel a vállalkozások kereskedelmi érdeke stabilabb és hosszabb távú kilátásokat biztosít a nyílt forráskódú szoftverek fejlesztése terén.

Az OSS-irányítás és az OSS-en alapuló üzleti modellek hatékonysága nagymértékben függ attól, hogy a felhasználók betartják-e a nyílt forráskódú szoftverekre vonatkozó licenszfeltételeket és szerzői jogi rendelkezéseket. Ez alátámasztja a szellemi tulajdon-jogok jelenlegi rendszerének sokoldalúságát, amely lehetővé teszi olyan új innovációirányítási módszerek megjelenését, amelyek hozzájárulnak az innovatív termékek szélesebb körű elterjedéséhez, egyúttal megőrzik a vállalkozások azon képességét, hogy előnyösen felhasználhassák az innovációikat.

NYÍLT FORRÁSKÓDÚ SZOFTVEREK AZ EURÓPAI UNIÓBAN